

30.10.2017

Asia/3

§ 142 Selvitys Länsimetrohankkeesta

HEL 2017-004829 T 00 01 05

Päätös

Kaupunginhallituksen konsernijaosto päätti merkitä tiedoksi selvityksen Länsimetrohankkeesta, Länsimetro Oy:n toiminnasta ja Länsimetroon liittyvästä päätöksenteosta ja yhtiöoikeudellisen muistion.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat EY:n julkisen sektorin palveluiden johtaja Pasi Leppänen, tilintarkastaja Hanna Kuhanen, HKL:n hallintojohtaja Yrjö Judström sekä Länsimetro Oy:n hallituksen jäsen Tuula Saxholm. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Selvitys Länsimetrohankkeesta, Länsimetro Oy:n toiminnasta ja Länsimetroon liittyvästä päätöksenteosta
- 2 Yhtiöoikeudellinen muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Yleistä

Länsimetro Oy:n tarkoituksena on keskinäisenä kiinteistöosakeyhtiönä rakennuttaa, omistaa, hallita, ylläpitää, huoltaa ja kehittää Helsingin Ruoholahdesta Espoon Matinkylään ulottuvan metrolinjan metroliikennettä palvelevia raiteita, tunneleita, asemarakennuksia, pysäköintitiloja ja muita sen toimintaa palvelevia rakennelmia ja laitteita. Yhtiön omistavat Helsingin kaupunki (15,6 %) ja Espoon kaupunki (84,4 %).

Kaupunginvaltuusto päätti 21.5.2008 § 133 kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti hyväksyä Länsimetron toteuttamisen hankesuunnitelman joukkoliikennelautakunnan esityksen 27.3.2008 sekä tarkistettuna, 14.3.2008 päivätyn hankesuunnitelman mukaisesti siten, että hankkeen kokonaiskustannusarvio on yhteensä 713,6 milj. euroa (alv 0 %, maanrakennusindeksi 131,5 pistettä; lokakuu 2007) ja Helsingin kaupungin osuus kustannuksista 144,3 milj. euroa (alv 0 %), kun valtion osuus kustannuksista on 30 % kokonaiskustannuksista laskettuna.

Kaupunginvaltuusto päätti kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti 27.4.2016 § 107 hyväksyä länsimetron tarkistettuna hankesuunnitelman enimmäishinnan korottamisen siten, että Helsingin osuus kustannuksista on enintään 250,1 milj. euroa (ilman valtionosuutta).

Kaupunginhallitus päätti 27.6.2016 § 633 merkitä tiedoksi Länsimetro – hankkeen tilannekatsauksen sekä selvityksen Länsimetro -hankkeen loppuunsaattamiseksi suoritettavista toimenpiteistä. Samalla kaupunginhallitus päätti kehottaa kaupunginkansliaa käynnistämään ulkopuolisen selvityksen Länsimetron liikennöinnin käynnistymisen viivästymiseen johtaneista tekijöistä sekä viivästymisestä kaupungille mahdollisesti aiheutuvista lisäkustannuksista. Selvitys on tehtävä 31.10.2016 mennessä. Kaupunginhallitus on käsitellyt selvityksen tekemisen lykäämistä kokouksissaan 24.10.2016, 31.10.2016 ja 7.11.2016.

Hankkeen tilanne

Länsimetro Oy, HSL sekä Espoon ja Helsingin kaupungit ilmoittivat 10.6.2016 yhteisellä tiedotteella, että länsimetron liikennettä ei voida käynnistää aikaisemmin ilmoitetussa aikataulussa 15.8.2016. Syynä metroliiikenteen aloituksen viivästymiselle ilmoitettiin matkustajaturvallisuuteen liittyvien taloteknisten järjestelmien testausten viivästyminen.

Viivästymisen kestoa ei tuossa vaiheessa pystytty arvioimaan. Konsernijaosto on viimeksi 14.8.2017 saanut tilannekatsauksen Länsimetro Oy:n tilanteesta.

Länsimetro Oy on luovuttanut radan ja asemat teknisine järjestelmineen HKL:lle sopimuksella, joka allekirjoitettiin 3.10.2017. HKL on käynnistänyt tuotannon esivaiheen (koekäyttövaihe), mikä käsittää mm. kaikkien metron 52 järjestelmän yhteiskäytön sekä määräaikaishuoltoja, tarkistuksia ja testauksia. Kuormittamalla järjestelmiä koekäyttövaiheessa pyritään varmistamaan niiden toiminta mahdollisimman pitkälti matkustajaliikenteen kaltaisessa tilanteessa sekä järjestelmien palautumiskyky mahdollisista häiriötilanteista. Koekäyttövaiheella pyritään luomaan edellytykset metroliiikenteen korkeaan luotettavuustasoon ja häiriöttömyyteen matkustajaliikenteen alkaessa. Lisäksi tuotannon esivaiheen aikana ajetaan koeajoja koko metrolinjalla.

Ennen kuin HKL voi ilmoittaa HSL:lle, että edellytykset matkustajaliikenteen aloittamiseksi ovat olemassa, tulee toteutua yhtenäinen kahden viikon häiriötön koekäytön jakso (infrastruktuurin ja järjestelmien toimivuus) sekä häiriöttömiä koko metrojärjestelmän kattavia koeajoliikenteen päiviä ainakin kolme (liikennöinnin toimivuus). Lisäksi Länsimetrohankkeen matkustajaliikenteen aloittamisen näkökulmasta kriittiset puutteet tulee olla korjattu. Tämän jälkeen HSL päättää metron matkustajaliikenteen aloittamisesta ja liityntäbussijärjestelmään siirtymisen ajankohdan.

Länsimetroa korvaava bussiliikenteen linjasto on ollut käytössä 15.8.2016 alkaen. HSL varautuu bussiliikenteen jatkamiseen vielä ainakin 2.1.2018 saakka metrolinjojen aloittamisen jälkeenkin.

Selvitykset yhtiön toiminnasta ja hankkeen viivästymisestä

Länsimetro Oy:n hallitus on kokouksessaan 15.3.2016 päättänyt osana hankkeen kokonaisarviointia käynnistää ulkopuolisen arvioinnin, jossa tarkastellaan myös kustannusylityksiin johtaneita tekijöitä. Tämä selvitys on valmistunut ja Länsimetro Oy:n hallitus on pyytänyt ulkopuolisilta asiantuntijoilta selvitystä siitä, miltä osin raportti mahdollisesti voitaisiin julkaista.

Länsimetro Oy:n hallitus päätti 13.4.2017 perustuen ulkopuolisten juristien asiantuntijasuosituksiin, että hallituksen tilaama selvitysraporttia ei julkisteta tässä vaiheessa, vaan se annetaan omistajien tilaaman erityistilintarkastuksen käyttöön salassapitovelvoittein.

Kaupunginhallitus kehotti 7.11.2016 tuomaan Länsimetro Oy:n teettämän selvityksen tulokset kaupunginhallitukselle tiedoksi tammikuun 2017 loppuun mennessä.

Espoon kaupungin kaupunginhallituksen konsernijaosto päätti 21.11.2016 kehottaa kaupunginjohtajaa käynnistämään erityistilintarkastuksen Länsimetrohankkeesta, Länsimetro Oy:n toiminnasta ja Länsimetroon liittyvästä päätöksenteosta, ja aikatauluttamaan sen yhteistyössä Helsingin kanssa siten, että yhtiön käynnissä olevat selvitykset ovat käytettävissä.

Edellä mainittu, Ernst & Young Oy:n laatima selvitys Länsimetrohankkeesta, Länsimetro Oy:n toiminnasta ja Länsimetroon liittyvästä päätöksenteosta on valmistunut. Raportti luovutettiin omistajakaupungeille 4.10.2017. Raportti on julkinen. Raportti on liitteenä 1.

Selvityksen tuli sisältää osiot hankkeen valmisteluvaiheessa käytettyjen tietojen ja laskentaperusteiden oikeellisuuden arvioinnista, hankkeen kustannuskehityksen tarkastelun ja analysoinnin hankkeen eri vaihei-

den hankesuunnitelmista ja laskelmista tämänhetkiseen toteutumaan, yhtiön hallituksen ja toimivan johdon työskentelystä, hankkeen viivästy-
misen keskeisimmistä syistä ja viivästyisestä aiheutuneista ja aiheu-
tuvista kustannuksista.

Keskeisinä johtopäätöksinä raportissa todetaan mm. seuraavia:

Hankkeen valmistelussa olisi tullut kiinnittää enemmän päätöksenteki-
jöiden huomiota kustannusarvion pohjautumiseen vähäiseen suunnitte-
lun määrään, arvion epävarmuuteen sekä lisä- ja muutostyövarauksen
(riskivaraus) puuttumiseen.

Kustannusten ylittymiseen johtaneita tekijöitä on useita eikä yksittäisten
tekijöiden vaikutusta ole mahdollista selvittää tarkasti. Kustannusten
määrää kasvattivat mm. muutokset hankkeen laajuudessa ja sisällös-
sä, hankkeen viiveet ja pitkittyneet urakka-ajat sekä töiden kiirehtimi-
nen.

Hankkeen tilaajana toiminut organisaatio yhtiössä on ollut pieni ja ra-
kennuttajakonsultin rooli suuri. Yhtiöllä on ollut vähän resursseja yksi-
tyiskohtaiseen talouden ja aikataulun seurantaan, rakentamisen val-
vontaan ja riskien hallintaan, mikä johti rakennuttajakonsultin vahvaan
rooliin valvonnassa. Vastuu hankkeesta on tilaajalla, mutta hankkeen
edetessä ja monimutkaistuesssa aikataulun ja kustannusten valvontaan
ei ole lisätty resursseja. Aikataulun toteutumisen seuranta ei rakentami-
sen loppuvaiheessa ollut riittävää eikä aikatauluriskien toteutumista eri-
tyisesti keväällä 2016 tunnistettu ajoissa.

Aikatauluun vaikuttaneita tekijöitä on hankkeessa useita, mm. alkupe-
räisen aikataulun tiukkuus, kaavoitukseen liittyvät valitukset, muutokset
hankkeen laajuudessa ja sisällössä sekä käyttöönottovaiheen osoittau-
tuminen ennakoitua laajemmaksi.

Viivästyisestä aiheutuneiden kustannusten määrää ei ole mahdollista
selvittää yksiselitteisesti. Esim. osa yhtiölle vuoden 2016 arvioidun
käyttönoton jälkeen syntyneistä kustannuksista ovat sellaisia, että ne
olisivat syntyneet hankkeen aikana joka tapauksessa. Toisaalta hank-
keen kustannusten selvittämistä varten olisi määriteltävä sellainen ta-
voiteaikataulu, joka olisi ollut hankkeen toteuttamisen kannalta realisti-
nen.

Espoon kaupunginhallituksen konsernijaosto on käsitellyt Ernst &
Young Oy:n laatimaa selvitystä 9.10.2017 ja 23.10.2017. Selvityksen
johdosta Espoon kaupunki pyysi ulkopuoliselta yhtiöjuridiikkaan pereh-
tyneeltä asiantuntijalta yhtiöoikeudellisen muistion. Muistion on laatinut
asianajaja Manne Airaksinen Roschier Asianajotoimisto Oy:stä.

30.10.2017

Konsultaation tarkoituksena oli kuvata päätöksentekoon ja johdon vastuuseen liittyviä yhtiöoikeudellisia periaatteita sekä tuoda Espoon kaupungin tietoon Länsimetro Oy:n päätöksenteon ja johdon vastuun oikeudellisen arvioinnin kannalta olennaisia seikkoja ja kysymyksenasetteluja.

Yhtiöoikeudellinen muistio on julkinen ja myös Helsingin kaupungin käytettävissä liitteenä 2.

Kokouksessa Länsimetrohanketta koskevan raportin esittelevät Ernst & Young Oy:ltä JHT, KHT -tilintarkastaja Pasi Leppänen ja KHT Hanna Kuhanen.

Kokouksessa ovat läsnä myös hallituksen jäsen Tuula Saxholm ja HKL:n toimitusjohtaja Ville Lehmuskoski.

Esittelijän kannanotot

Länsimetron ensimmäinen vaihe on saatu jokseenkin päätökseen. Ulkopuolisen asiantuntijan Ernst & Young Oy:n toimesta tehty selvitys antaa varsin hyvän kuvan hankkeen ensimmäisen vaiheen haasteista. Raportti antaa selvityksen tarkoitukseen nähden riittävällä tavalla vastauksia niihin kysymyksiin, joita Länsimetro Oy:n omistavien kaupunkien yhteisestä toimeksiannosta on haluttu selvittää. Ernst & Young Oy:n selvityksessä sekä ulkopuolisen asiantuntijan yhtiöoikeudellisessa muistiossa on kattavasti käsitelty Länsimetrohankkeen kokonaisuutta, yhtiön johdon vastuuseen liittyviä yhtiöoikeudellisia periaatteita sekä vahingonkorvausvastuun edellytysten täyttymiseen liittyviä näkökohtia.

Edellä mainittujen ulkopuolisten asiantuntija-arvioiden perusteella ei ole tullut esille sellaisia syitä, joiden johdosta olisi aiheutta jatkua Länsimetro Oy:n nykyisen tai edellisten hallitusten vastuukysymysten käsittelyä taikka tarvetta uusien lisäselvitysten hankkimiseen. Asian käsittelyn jatkuminen heikentäisi myös Länsimetron jatkon toteuttamisen edellytyksiä eikä siten olisi omistajien edun mukaista.

Kuten Ernst & Young Oy:n raportissakin todetaan, metron ensimmäisen vaiheen kokemusten perusteella Länsimetro Oy:n organisaatiota on jatkovaiheessa merkittävästi kasvatettu ja lisätty mm. projektinjohtamisen ja riskienhallinnan resursseja. Yhteistyötä rakennuttajakonsultin kanssa on tiivistetty. Näin pyritään välttämään samankaltaisten tilanteiden ja ongelmien syntyminen länsimetrohankkeen jatkon osalta. Länsimetro Oy:n yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen mukaan Espoon kaupunki vastaa jatkovaiheen kustannuksista.

Länsimetrovaiheen ensimmäisen vaiheen haasteet ja kokemukset tullaan ottamaan soveltuvin osin huomioon tulevien suurten infrahankkei-

30.10.2017

Asia/3

den suunnittelussa ja toteutuksessa. Esimerkiksi Raide-Jokeri- hankkeessa länsimetron kokemuksia on hyödynnetty. Raide-Jokerin toteutusmuodoksi on valittu allianssi, jossa tilaajan, suunnittelijan ja urakoitsijan yhteistyö on tiivistä. Kaikkien osapuolten pyrkimistä samoihin tavoitteisiin varmistetaan mm. yhteisillä taloudellisilla kannustimilla. Tilaajan oma resursointi mitoitetaan siten, ettei se muodostu hankkeessa toimivien suunnittelijoiden ja urakoitsijoiden tarkoituksenmukaisen toiminnan kannalta pullonkaulaksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Selvitys Länsimetrohankkeesta, Länsimetro Oy:n toiminnasta ja Länsimetroon liittyvästä päätöksenteosta
- 2 Yhtiöoikeudellinen muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

HKL

Päätöshistoria

Kaupunginhallituksen konsernijaosto 14.08.2017 § 111

HEL 2017-004829 T 00 01 05

Päätös

Kaupunginhallituksen konsernijaosto päätti merkitä tiedoksi Länsimetro Oy:n ajankohtaiskatsauksen.

Käsittely

14.08.2017 Ehdotuksen mukaan

Asian aikana kuultavana oli Ville Saksi. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

30.10.2017

Asia/3

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi